



Oslo, 6. februar 2026

Til: Næringsminister Cecilie Myrseth

Brev angående videre håndtering av prosessen rundt Fensfeltet i Nome kommune

Fensfeltet i Nome kommune er den største kjente forekomsten av sjeldne jordarter i Europa, og hvordan denne forvaltes har nasjonal betydning. Miljøbevegelsen har gjennom flere år fulgt prosessen knyttet til utredning av mulig gruvevirksomhet på Fensfeltet med stor interesse, og vurderer at prosjektet i utgangspunktet har potensial for et lavere konfliktnivå enn andre igangsatte og planlagte gruveprosjekter. Det skyldes både at det er snakk om mineraler som Norge og Europa faktisk trenger, og at det kan være muligheter for mer framtidsrettede og ansvarlige løsninger enn de andre norske gruveprosjekter har. Så langt har det også blitt gjennomført solide utredninger av naturmangfoldet i utvalgte områder. Vi er imidlertid bekymret for at prosessen ellers er preget av hastverk og manglende utredninger.

Det er vår klare forventning at en prosess av denne karakter er tilstrekkelig opplyst, at alle relevante tiltak iverksettes for å skjerme verdifull natur, og at arbeidet gjennomføres på en rasjonell og faglig forsvarlig måte, ledet av aktører med nødvendig kompetanse og tilstrekkelige ressurser. Saken er kompleks, av nasjonal betydning og med et omfattende og sammensatt konsekvensbilde.

Vårt klare inntrykk er at Nome kommune hittil i stor grad har stått alene i styringen av prosessen, til tross for prosjektets nasjonale betydning. Etter vår vurdering er det verken forsvarlig eller hensiktsmessig at kommunen alene styrer dette. Vi ber derfor om at overordnede myndigheter tar en tydeligere rolle i denne nasjonalt viktige saken, og stiller konkrete krav om følgende:

1. De utredede alternativene for industri- og deponiområde, Bærevann og Vindsås–Nuke, må ikke videreføres på grunn av uakseptable konsekvenser for naturmangfold.
2. Det må gjennomføres en ny og utvidet områdekartlegging, både innenfor og utenfor kommunens grenser, der alle alternativer sammenlignes på likt grunnlag. Kartleggingen må utføres av kompetente og uavhengige fagmiljøer, innenfor en avstand til gruva som disse vurderer å være industrielt relevant. Premisset for arbeidet må være å identifisere industrielt egnede områder med allerede nedbygd eller sterkt påvirket natur, og uten betydelig risiko for avrenning til viktige vassdrag. Det bør også vurderes om industri- og deponiområder kan fordeles på to eller flere mindre lokaliteter for ytterligere å redusere belastningen på natur og andre samfunnsverdier.

3. Som del av beslutningsgrunnlaget for valg av område må det gjennomføres en overordnet, men tilstrekkelig grundig, faglig vurdering av miljørisiko for vassdrag, samt for grunn- og drikkevann, og nødvendige kriterier for å begrense slik risiko.
4. Som del av beslutningsgrunnlaget må det også gjøres en overordnet, men tilstrekkelig grundig, faglig vurdering av om radioaktive mineraler kan håndteres på en trygg måte og av risiko for radioaktivitet i forbindelse med prosessering, deponi og biprodukter fra utvinningen.
5. Det må gjennomføres utredninger knyttet til transport av masser. Massetransport på vei vil medføre betydelig trafikkbelastning i både Nome og Grenland, samt store klimagassutslipp. Slike utredninger er også en sentral del av premissgrunnlaget for områdekartleggingen, som ikke må begrenses av at alternative transportløsninger hittil ikke er vurdert.
6. Pilotfabrikken for testing og teknologiutvikling bør uansett etableres og settes i drift så tidlig som mulig, slik at resultater herfra kan inngå i kunnskapsgrunnlaget på et tidligst mulig stadium i prosessen.
7. Det bør allerede nå gjennomføres analyser av prosjektets økonomiske og konkurransemessige forutsetninger, der internasjonale markedsforhold inngår i vurderingen. Det foreligger i dag for begrenset kunnskap om disse forholdene, herunder flere helt sentrale spørsmål som bør søkes avklart så langt som mulig på et tidlig tidspunkt.
8. Det bør gjøres analyser knyttet til kraftforsyning. Det er i dag usikkert hvilken type kraft som skal forsyne en framtidig Fensgruve, og hvilke konsekvenser det kan få for vannkraft som balansekraft i fylket.

En eventuell gruveutbygging på Fensfeltet vil være en nasjonal satsing, og dette må tydelig reflekteres både i prosess og ansvarsfordeling. I en sak av nasjonal betydning må det søkes å finne best mulige løsninger for natur, miljø og samfunn, der lokasjonsvalg ikke begrenses til enkeltkommuner eller -selskaper sine foretrukne alternativer.

Vi ber derfor regionale og nasjonale myndigheter om å ta det ansvaret som naturlig følger av sakens karakter, og sikre at prosessen knyttet til Fensfeltet håndteres på en opplyst, helhetlig og forsvarlig måte, til beste for både mennesker og natur.

Med vennlig hilsen,

Truls Gulowsen

Leder, Naturvernforbundet

Sigrid Hoddevik Losnegård

Leder, Natur og Ungdom

Gina Ekholt

Generalsekretær, Forum for utvikling og miljø

Karoline Andaur

Generalsekretær, WWF Verdens naturfond

Tale Hungnes

Leder, Framtiden i våre hender